

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС
нормативного освітнього компоненту
ПСИХОЛОГІЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
підготовки здобувачів освіти
першого (бакалаврського) рівня
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
ОПП «Міжнародний бізнес»

Силабус освітнього компоненту «Психологія міжособистісної взаємодії» підготовки бакалаврів, галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»

Розробник: Шевчук О. П., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної та клінічної психології

Силабус освітнього компоненту затверджений на засіданні кафедри загальної та клінічної психології

протокол № 3 від 24.10.2024р.

Завідувач кафедри:

проф. Журавльова О.В.

Погоджено

Гарант ОПП «Міжнародний бізнес»:

Бояр А. О.

© Шевчук О. П., 2024

І. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компоненту
Денна форма навчання	29 Міжнародні відносини 292 – Міжнародні економічні відносини ОПП «Міжнародний бізнес» Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Рік навчання – 2024-2025 н. р.
		Семестр – 4- й
		Лекції – 14 год.
		Практичні (семінарські) – 30 год.
		Лабораторні – 0 год.
ІНДЗ: €		Індивідуальні – 0 год.
		Самостійна робота – 40 год.
		Консультації – 6 год.
	Форма контролю: залік	

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА:

Прізвище, ім'я, по-батькові: Шевчук Ольга Петрівна

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук

Посада: старший викладач кафедри загальної та клінічної психології

Контактна інформація: мобільний телефон +380993298985; електронна адреса: SHEVCHUK.OLHA@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Консультації з освітнього компонента відбуваються протягом семестру щопонеділка з 13.00 до 14.00 в кабінеті № 38. В разі додаткової потреби здобувача в консультації, час узгоджується із викладачем, також можливі консультації у день проведення лекційних/практичних занять, а також он-лайн консультації в програмі Zoom, Viber, Teams. Для погодження часу он-лайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача.

ІІІ. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1. Анотація освітнього компоненту.

Вивчення освітнього компоненту зосереджене на засвоєнні основних психологічних механізмів і процесів, що лежать в основі міжособистісної взаємодії. Студенти отримають знання про теорії та концепції міжособистісного спілкування, конфліктології та емоційного інтелекту, розвинути навички ефективної комунікації.

Викладання освітнього компоненту передбачає читання лекцій, проведення практичних занять за допомогою інтерактивних методів: групових дискусій, рольових ігор, рефлексивних журналів, аналіз кейсів. Окрім аудиторних занять, передбачається самостійна робота здобувачів освіти, з метою вивчення теоретичних та практичних питань.

2. Пререквізити: Фізичне виховання, Українська мова (за професійним спрямуванням).

Постреквізити: Перекладацька практика, Дипломатичний протокол і діловий етикет, Виробнича практика, Бізнес-комунікації.

3. Мета і завдання освітнього компоненту

Метою освітнього компоненту «Психологія міжособистісної взаємодії» є формування у здобувачів освіти системи наукових знань, умінь та навичок для ефективного спілкування і вирішення конфліктів в різних контекстах.

Основне завдання навчальної дисципліни – формування у студентів здатності розуміти, аналізувати та ефективно здійснювати міжособистісні комунікації, застосовуючи психологічні знання та навички. Цей курс спрямований на розвиток соціальної компетентності, необхідної для успішної взаємодії в різних життєвих та професійних ситуаціях. В результаті вивчення освітнього компонента здобувачі освіти повинні **знати:**

- основні поняття, теорії та закономірності, що складають категоріальний апарат психології міжособистісної взаємодії;
- психологічні механізми та закономірності виникнення конфліктів і методи їх розв'язання під час міжособистісної взаємодії;
- особливості побудови екологічної, асертивної комунікації і продуктивного зворотного зв'язку;
- значення культурних, соціальних та індивідуальних факторів під час міжособистісної взаємодії;

вміти:

- аналізувати та інтерпретувати поведінку людей у різних соціальних контекстах;
- застосовувати психологічні техніки для ефективного вирішення конфліктів;
- здійснювати ефективну комунікацію, використовуючи вербальні та невербальні засоби;
- враховувати вплив культурних, соціальних та індивідуальних факторів на міжособистісні стосунки;
- використовувати набуті знання для покращення взаємодії в особистих та професійних сферах.

4. Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Фахові компетентності (ФК):

ФК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

ФК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

ФК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

ФК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

ПРН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

ПРН29. Здійснювати аналіз і синтез міжнародної інформації; визначати інформаційну цінність міжнародних баз даних; розуміти і використовувати інформацію, що відображає діяльність міжнародних компаній; здійснювати конкурентну розвідку та інші інформаційно-аналітичні дослідження з широкого кола проблем міжнародного бізнесу, комунікувати їх результати у міжнародному бізнес-середовищі.

ПРН31. Розуміти суть та види недоброчесної поведінки, ідентифікувати та нетолерувати її у академічному та позаакадемічному середовищах, дотримуватись норм доброчесності у навчально-науковій та професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Сам. роб.	Конс.	Метод контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Психологія міжособистісних взаємин та спілкування.						
Тема 1. Вступ до психології міжособистісної взаємодії	7	1	2	4		ДС 5 балів
Тема 2. Загальна характеристика процесу спілкування	10	2	4	4	2	ДС 2*5=10балів
Тема 3. Асертивна, екологічна комунікація. Продуктивний зворотний зв'язок. Ефективне слухання.	8	2	2	4		РМГ 5 балів
Тема 4. М'які навички як запорука якісної міжособистісної взаємодії.	13	2	4	4	2	РМГ 2*5=10балів
Тема 5. Психологічні бар'єри і маніпуляції у спілкування.	9	1	4	4		ДС 2*5=10балів
Разом за модулем 1	47	8	16	20		40
Змістовий модуль 2. Основи конфліктології						
Тема 6. Конфлікт: сутність, структура, класифікація.	7	1	2	4		РК 5 балів
Тема 7. Психологічні механізми виникнення конфліктів.	7	1	2	4		РК 5 балів
Тема 8. Фази і типи конфліктів.	9	1	4	4	2	РК 5 балів
Тема 9. Стратегії управління конфліктами	7	1	2	4		РМГ 5 балів
Тема 10. Медіація, арбітраж переговори, фасилітація.	13	2	4	4		РМГ 2*5=10балів
Разом за модулем 2	43	6	14	20	6	35
Виконання практичних робіт (5 балів*15)						75 балів
ІНДЗ						ІНДЗ 25 балів
Всього годин/ Балів	90	14	30	40	6	100 балів

* Методи контролю: ДС – дискусія, РК – розв'язування кейсів, ІНДЗ – індивідуальне завдання студента, РМГ – робота в малих групах.

6. Завдання для самостійного опрацювання

1. Основи міжособистісного спілкування: терміни та концепції.
2. Вербальна і невербальна комунікація.

3. Психологічні бар'єри у спілкуванні та їх подолання.
4. Теорія соціальної обміну.
5. Емоційний інтелект у міжособистісній взаємодії.
6. Роль асертивності в ефективній комунікації.
7. Вплив культурних особливостей на спілкування.
8. Міжособистісні конфлікти: причини та вирішення.
9. Психологія довіри у взаємостосунках.
10. Розвиток емпатії: техніки і вправи.
11. Психологія маніпуляції: розпізнавання та протидія.
12. Конфліктологія: теорія і практика.
13. Активне слухання як інструмент комунікації.
14. Соціальні ролі і їх вплив на спілкування.
15. Психологія дружби і підтримки.
16. Розвиток групової динаміки і лідерства.
17. Психологія любовних відносин.
18. Етикет і професійне спілкування.
19. Невербальні сигнали в міжособистісному спілкуванні.
20. Психологія розриву і втрати.
21. Самоконтроль і регуляція емоцій у спілкуванні.
22. Міжособистісні стосунки у сімейному контексті.
23. Вплив соціальних мереж на міжособистісну взаємодію.
24. Психологічні аспекти публічних виступів.
25. Психологія співпереживання та соціальної відповідальності.
26. Психологічна підтримка у стресових ситуаціях.
27. Феномен групового мислення: позитивні та негативні аспекти.
28. Вплив стереотипів і упереджень на міжособистісну взаємодію.
29. Психологія самопрезентації та іміджу.
30. Вирішення проблем і прийняття рішень у міжособистісному контексті.

7. **Індивідуально-дослідне завдання** – презентувати виступ у стилі TED (*Technology Entertainment Design*) на одну із запропонованих тем:

1. Сила емпатії: Як розвивати емпатію та її роль у міжособистісних стосунках.
2. Мистецтво слухання: Як активне слухання може змінити якість нашого спілкування.
3. Розв'язання конфліктів: Як ефективно вирішувати конфлікти та знаходити спільну мову.
4. Емоційний інтелект: Важливість емоційного інтелекту в міжособистісних взаємодіях.
5. Вплив невербальної комунікації: Як наші жести, міміка та поза впливають на спілкування.
6. Психологія довіри: Як будувати та підтримувати довіру в стосунках.
7. Межі та особистий простір: Роль меж у здорових стосунках.
8. Сила позитивного підкріплення: Як похвала та підтримка можуть змінити поведінку людей.
9. Роль соціальних мереж: Як соціальні мережі впливають на наше спілкування та стосунки.

10. Самоусвідомлення та самоконтроль: Як розуміння власних емоцій та поведінки допомагає у взаємодії з іншими.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Для системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота здобувачів освіти в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Політика викладача щодо студента.

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- виконання модульних контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях;

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених навчальною дисципліною);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт. Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів): 5 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. 4 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні помилки. 1-3 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки. 0 балів – завдання не виконане. Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. Також студенти протягом занять можуть отримати бали за доповнення та активну роботу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності, згідно Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки, здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
- Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч. 6 статті 42 Закону України «Про освіту»):
 - повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
 - повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
 - відрахування з університету (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
 - позбавлення академічної стипендії;
 - позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Із загальними засадами, цінностями, принципами та правилами етичної поведінки учасників освітнього процесу, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, можна ознайомитися у [Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#).

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Всеосвіта).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем курсу.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового контролю – залік. Залік виставляється здобувачеві автоматично, якщо ним виконано усі види передбачених силабусом освітнього компонента робіт та одержано 60 або більше балів. Якщо здобувач освіти набрав менше, ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету (див. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів ВНУ імені Лесі Українки – <http://surl.li/ddfha>).

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ

1. Психологічні аспекти лідерства у міжособистісній взаємодії.
2. Вплив групового тиску на індивідуальну поведінку.
3. Методи запобігання і вирішення організаційних конфліктів.
4. Психологія пліток і чуток у соціальних групах.
5. Роль самооцінки у міжособистісній взаємодії.
6. Психологічні техніки побудови авторитету.

7. Вплив особистих упереджень на взаємодію.
8. Мікроагресії та їхній вплив на міжособистісні стосунки.
9. Психологія гумору у міжособистісній взаємодії.
10. Вплив стресу на міжособистісні взаємини.
11. Психологія міжособистісної взаємодії: основні категорії.
12. Структура спілкування: комунікативний, перцептивний та інтерактивний аспекти.
13. Соціальна перцепція: поняття, об'єкт та суб'єкт.
14. Механізми та ефекти соціальної перцепції у міжособистісній взаємодії.
15. Формування першого враження: ефекти ореолу, первинності та новизни.
16. Стереотипізація, ідентифікація, емпатія та рефлексія у спілкуванні.
17. Каузальна атрибуція та фундаментальна помилка каузальної атрибуції.
18. Чинники успішної міжособистісної взаємодії.
19. Техніки активного слухання та переконання.
20. Командотворення та ознаки успішних команд.
21. Сучасні технології створення та розвитку успішних команд.
22. Копінг-поведінка та класифікація копінг-стратегій.
23. Толерантність та комунікативна толерантність особистості.
24. Конформізм та чинники прояву конформної поведінки.
25. Атракція у структурі міжособистісних відносин.
26. Трансактний аналіз міжособистісної взаємодії за Е. Берном.
27. Співзалежні стосунки та трикутник Карпмана.
28. Вплив емоцій на поведінку та стосунки.
29. Емоційний мозок та анатомія емоцій.
30. Емоційна компетентність та управління емоціями.
31. Техніки регуляції емоційної напруги та емпатійне приєднання.
32. Конформізм у міжособистісній взаємодії: класичні дослідження Шеріфа, Аша, Мілгрема.
33. Чинники, що детермінують підпорядкування.
34. Прояв агресії у міжособистісній взаємодії.
35. Теорії агресії.
36. Маніпуляції у спілкуванні.
37. Конфлікт: поняття, позитивні та негативні функції організаційних конфліктів.
38. Конфліктна ситуація та типи конфліктів в організації.
39. Конфліктогенна та синтонна поведінка.
40. Теорії механізмів виникнення конфліктів в організації.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за виконання практичних робіт на практичних заняттях (максимум 75 балів) та виконання ІНДЗ (максимум 25 балів).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компоненту

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано

82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

ВІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Абрамович С. Д., Чікарьова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 464с.
2. Андрєєва, Т. Є. Етика та психологія ділових відносин : навч. посіб. Харків : Бурун Книга, 2004. 144 с.
3. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Віват, 2018. 512 с.
4. Гоулстон М. Я чую вас наскрізь! Як порозумітися з будь-ким. Дніпро : Моноліт, 2020. 248 с.
5. Єрмакова С., Байрамова О., Доскач С. Психологія міжособистісних відносин: роль емпатії та спілкування. *Перспективи та інновації науки*, 2024. № 1(35). С. 511-521
6. Загальна психологія: підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
7. Кайдалова, Л. Г., пляка Л. В. Психологія спілкування: навч. посіб. Харків : НФаУ, 2011. 132 с.
8. Коваленко А.Б., Корнєв М. Н. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ, 2006. 400 с.
9. Кудін, А. В. Психологія вирішення конфліктів: навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2006. 320 с.
10. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2020. 79 с.
11. Нагаєв, В. М. Конфліктологія: курс лекцій. Київ : Центр навч. літ., 2004. 198 с.
12. Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 128 с.
13. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 448 с.
14. Осика О. В. Транзактний аналіз Е. Берна у психокорекційній роботі зі студентами // *Проблеми сучасної психології*, 2014. Вип. 24. С. 564-574.
15. Сігел. Д. Секрети мозку. 12 стратегій розвитку емоцій дитини / пер. з англ. Арини Борщ. Київ : Наш формат, 2017. 192 с.
16. Сінек С. Справжні лідери їдять останніми. Як створити команду мрії. Харків : Віват, 2022. 416 с.
17. Скібська, Л. І. Конфліктологія: навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2007. 384 с.
18. Трухін, І. О. Соціальна психологія спілкування: навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2005. 336 с.
19. Філоненко, М. М. Психологія спілкування : підручник Київ : Центр навч. літ., 2008. 224 с.
20. Цимбалюк, І. М. Психологія спілкування: навч.-метод. посіб. Київ : Професіонал, 2007. 464 с.
21. Чмут, Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування. Київ : «Знання», 2007. 230 с.
22. Яхно Т.П. Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 168 с.